

ליקוטים
רחל
וליהא

בלבבי משכן אבנה

השיעורים של הרב זמינים ב"קול הלשון"

073.295.1245 | ישראל | 605.313.6660 USA

במילון בלבבי ערכין בקבלה מובאים מדברי רבותינו

רמח"ל (כללים ראשונים, כלל לב)

ענין שתי נוקבין לאה ורחל הוא, כי הנה יש שני שורשים לישראל, א' - שורש כללי לאומה, לרעים ולטובים מצד היותם ישראל וכו', אך יש שורש אחד לישראל לפי

בחינת מעשיהם וכו'. וזה ענין לאה ורחל. לאה היא שורש ישראל, והיא גבוהה מאוד שנעשית ממלכות אמא, והיא במקום המוחין, אך אין בה כל השינוים שיש לרחל, ואין הזווג עמה עיקרי, אדרבא היא עלמא דאתכסיא. אך רחל היא שורש התחתונים לפי ענין מעשיהם.

ליקוטי הגר"א (סוף ספרא דצניעותא)

ענין לאה ורחל, כי שתי בחינות במלכותו ית"ש. אחד מצד שאנו ממליכין אותו, שזהו תכלית כל העבודה וזהו בחינת נוק' (רחל), אבל בחינת שנית שנתגלה מלכותו בעולם מצד אותות כמו במצרים.

פתחי שערים (אורות אח"פ דא"ק, פתח ז)

רחל, היא עקרת הבית, המנהיגת את התחתונים לפי מדרגתם. לאה, היא בבחינה עליונה יותר ממדרגת התחתונים, ולכן היא טפלה לרחל

ליקוטים

רחל - בחינת ידע, לעומת לאה - בחינת לא ידע

שורשה באימא, והרי אימא היא למעלה מן הז"א. הרי שמתגלה שישנן שתי נוקבות: יש נוקבא שמתחת לז"א, ויש נוקבא שלמעלה מז"א.

מצד תפיסת שא"ש, של ה- "והוא ימשל בך" (ברא' שית ג טז), הרי שהעיקר של הנוקבא הוא בבחינת רחל, והיא נקראת עיקרו של בית מכיוון שהז"א הוא למעלה מן הנוקבא, דוכרא למעלה מן הנוקבא. משא"כ באור דלעתיד בחינת "אשת חיל עטרת בעלה" (משלי יב ד), היא 'עטרת בעלה', בסוד אימא שהיא למעלה מז"א.

הדוכרא והנוקבא הם לאה ורחל: רחל עיקרו של בית, ולאה שורשה במלכות דאימא. לכן רחל מורגדרת כעיקר, כי היא עצם המלכות, משא"כ לאה מוגדרת כטפלה - 'ולאה היא רק טפלה'. ברם אנו רואים שבסוד המשיחים, משיח בן יוסף הוא מרחל, ומשיח בן דוד הוא מלאה, וכידוע שעיקר הגאולה היא ע"י משיח בן דוד. וא"כ שם מתגלה נקודה מתהפכת, שלאה היא העיקר ולא רחל.

העומק שבדברים - רחל נקראת עיקרו של בית, והיא בסוד הנוקבא שמתחת לז"א. משא"כ לאה

הרי כאשר באים להלחם עם דבר, זהו סוג של זיווג. אי מלחמה היא נפרדות, והלחימה בדבר זה סוג של זיווג.

וא"כ האור הפנימי של הלחימה - "ועלו מושיעים בהר ציון", זו בחינה של זיווג עם עשו, האחדות הפנימית בסוד - "אח עשו ליעקב" (מלאכי א ב). כלומר, יש את התפיסה הפשוטה-החיצונית, והיינו שסוד הגאולה מהותו שיעקב שולט על עשו, כמ"ש "והיה בית יעקב אש ובית יוסף להבה ובית עשו לקש" (עובדיה א יח). זו התפיסה בסוד בי"ע, שהטוב שולט על הרע, ולכן יעקב שולט על עשו. אך התפיסה העמוקה-הפנימית בסוד הגאולה, היא אינה בסוד בי"ע אלא בסוד האצילות, ומצד האצילות התפיסה היא ש-"אח עשו ליעקב", ומצד כך המלחמה זה סוג של זיווג. זה מה שמתגלה בלאה, שהיו אומרים 'גדולה לגדול', הרי שבלאה מתגלה הזיווג לעשו שזה אור הגאולה.

'הייתה בוכה' - זה האור של חורבן הבית, השורש של הבכי מתחיל בלאה, שזה שורש אור הגאולה.

הפנימיות של אור הגאולה בסוד הפה. כידוע, שמשיח מלשון שיחה, מלשון מְשִׁיחַ, והדיבור הוא בבחינת פה. בלשון חז"ל הזיווג נקרא - 'ראוה מדברת' (כתובות יג), דיבור - 'דעת גנוז בפר מיא', ולכן דיבור הוא בבחינה של זיווג. אך התפיסה שדעת היא הזיווג, בבחינת ו"האדם ידע" (בראשית ד א), זה בסוד רחל, ולא בסוד לאה. "ויהי בבקר והנה היא לאה" (בראשית כט כה), בדעת יעקב סבר שזו רחל, ברם ב-'לא ידע' זו היתה לאה. כלומר, אין הדברים כפשוטם, שהיה זיווג רק עם לאה ולא היה זיווג עם רחל, אלא באמת, בפנימיות האורות, היה שם שני סוגי זיווגים: בדעת היה זיווג עם רחל, ובלא-ידע היה זיווג עם לאה.

זו האחדות שמתגלה בפה, שמחד יש בפה בחינה של 'דעת גנוז בפומיא', ומאידך יש בחינה

וא"כ, צריך לדעת שההגדרה שרחל היא עיקר הנוקבא ולא טפלה, זה רק בסוד שא"ש, ששם רחל עיקר מפני שהיא מתחת לז"א. משא"כ באור של האלף השביעי ואילך, העיקר היא לאה, מפני שהיא מושרשת באימא, בסוד "אשת חיל עטרת בעלה".

ברם, ברור הדבר שהתכלית היא ייחוד המשיחיים, וממילא התכלית זה הייחוד של לאה ורחל.

לאה נקראת 'עלמא דאתכסיא', כפשוטו משמע שמחמת שהבינה עדיין לא מושגת לנו, לכן זה מוגדר לנו כ-'עלמא דאתכסיא'. אך כבר האר"כנו לבאר ש-'עלמא דאתכסיא' זו מהות של אור מכוסה, זו מהות של אור 'דלא ידע'. לעמת זאת, רחל זה בבחינת - 'דעת גנוז בפומיא', היא בחינת האור 'דידע'.

וא"כ הרי שהפה כולל שתי הבחנות: יש בו את הבחינה של - 'דעת גנוז בפומיא', בחינת החלק הנודע, שהוא בבחינת הדיבור. ויש בו את הבחינה ה-'לא נודעת', שזו בחינת הקול בלא חיותוך - 'לשמוע קול של שופר', כידוע, 'בסוד הקל שבפה קודם שבא לכלל דיבור'.

ידועים דברי האריז"ל - שבראש השנה נאמר - 'לשמוע קול שופר', סוד קול בלא דיבור, סוד 'הדורמיטא', שהנוקבא מקבלת מאימא, לא דרך ז"א, ושם מתגלה הייחוד של מלכות באימא. ובאמת 'קול' ו-'דיבור' גימטריא משיח. כי האחדות של שתי הנוקבות רחל ולאה, היא בעצם גילוי משיח, זה הגילוי של האחדות של הלמעלה מן הדעת יחד עם הדעת.

"עיני לאה רכות" (בראשית כט יז), שהיתה ממררת בבכי שהיו אומרים 'גדולה לגדול וקטנה לקטן' (בבא בתרא קכג). וא"כ מצד ה-'שהיו אומרים', הרי שהזיווג של לאה הוא לעשו. אור הגאולה - "ועלו מושיעים בהר ציון לשפט את הר עשו והיתה להויה המלוכה" (עובדיה א כא), כפשוטו, ברגע שנמחה עשו מגיעה הגאולה. אך בעומק,

של -"איוב לא בדעת ידבר" (איוב לד לה). בחינת הדוכרא והנוקבא שבפה, בחינת האחד, שהזכרנו בפתח הקודם, שזה סוד האחדות הגמורה. בשורש נגלה בפה סוד האחדות של ה-'ידע' עם

ה-'לא ידע', ולכן הם בנקב אחד.

(פתחי שערים, אורות אח"פ דא"ק, עם ביאור בלכבי משכן
אבנה)

רחל - מדרגת בית, לעומת לאה - מדרגת אהל

ורחל שהוא מצרף את שני ההבחנות האלה גם יחד, מכח האמהות.

בעלמא דידן, רחל, היא עיקרו של בית, ולאה אינה אלא הבחנה של אהל עראי. והרי מעיקרא סדר הדברים, "שהיו אומרים גדולה לגדול" - לאה לעשיו "וקטנה לקטן" - רחל ליעקב אבינו, וא"כ כל מה שיעקב אבינו נושא את לאה זה בדרך מקרה, בדרך עראי, לא בדרך עצמיות הדברים, כי עצמיות הדברים אינה אלא שרחל הולכת ליעקב אבינו. כי בעלמא דידן, רחל היא עיקרו של בית.

... רחל נקראת בהאי עלמא עיקרו של בית כי בהאי עלמא היא העיקר, ולאה לעומתה היא אינה העיקר של האי עלמא אלא לאה היא עיקר רה של "עלמא דאתי" - דברים הידועים עד מאד, ובקצרה ממש, כח רחל שממנה נעשה מציאות של יוסף הוא שורש בנין הכנסת ישראל כאן בהאי עלמא, וכח לאה שממנה יוצא יהודה הוא שורש בנין דלעתיד לבוא ע"י משיח בן דוד שבא מיהודה, כלומר, רחל עיקרה ומדריגתה היא שייכת למציאות של האי עלמא ולכן היא קבור עה כאן בהאי עלמא, לאה לעומתה היא איננה שייכת להאי עלמא, ומה שהיא שייכת לעשיו היינו שהיא שייכת לאותה נקודה שנאמר עליה "ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשיו והיתה לה' המלוכה", כלומר הגילוי הוא שהיא שייכת לאור דלעתיד לבוא, ל"והיתה לה' המלוכה", למלכות בית דוד שנאמר בו "לא יסור שבט מיהודה ומחוקק מבין רגליו עד כי יבוא שילה ולו יקהת עמים" זה האור דלעתיד לבוא, זו מדרגתה של לאה שיוצא ממנה יהודה.

הרי ליעקב אבינו יש ב' נשים וב' שפחות שהופכים להיות נשים, לאה ורחל.

רחל נקראת בלשון חז"ל כידוע עד מאד "עיקר" רה של בית", יש את היחס של ה"עיקרה" ויש את היחס של ה"עיקרה של בית", כלומר היא מגלה את העיקר שבבית. היא מגלה את מדרגת הבית, ואת העיקר שבו. לעומתה, לאה אותיות אהל כל הוויתה היא לגלות את מדרגת האהל.

"וישכב במקום ההוא וילן שם כי בא השמש" מכח כך הוא נצטרף למדריגת רחל, קבע, עיקר רה של בית "אין זה כי אם בית אלקים", ומכח כך שהוא היה "איש תם יושב אהלים" הוא נשא את לאה - אהל שהוא מצטרף ללאה. וא"כ, כשהוא היה "איש תם יושב אהלים" הוא קנה את לאה וכשהוא שוכב באותו מקום הוא קונה את רחל.

"ויחלום" וגו', סדר הדברים כמו שאומרים חז"ל, שנתקבצו הי"ב אבנים שהיו סדורים מראשותיו, שורש לי"ב השבטים שעתידים לצאת ממנו, זוהי ההבחנה שכאן אוחד השורש של האמהות של האהל והקבע - באותו מקום, ואז מתגלה שורש הי"ב שבטים שיוצאים מיעקב אבינו, "ויקח מאבני המקום וישם מראשותיו" שנתקבצו כולם והפכו לאבן אחת, כי נתאחד הקבע והעראי, ומכח שהאמהות נתאחדו, כל השבטים נתאחדו, כשה"עיקרו של בית" וה"אהל" נצטרף פו גם יחד ונעשה מציאות של חיבור ביניהם, נתקבצו כל התולדות ונעשו אבן אחת משורש לאה ורחל.

וא"כ מדרגתו של יעקב כשהוא נושא את לאה

לעתיד לבוא, יתגלה שרחל עראי, ולא-יהודה קבע.

וכשמאיר הארה של עולם הבא בתוך עולם הזה, אבל בערך - מעין העולם הבא עצמו, אז זה מגלה מהו הקבע האמיתי, ואז מתגלה שהעולם הזה אינו אלא מציאות של עראי, זה עומק מד-ריגתה של לאה.

"שית אלפי שנים הוי עלמא וחד חרוב", ולחד מ"ד תרי חרוב ועתיד הקב"ה לחדש את עולמו, כלומר ההווה של מה שהוזכר בראשית הדב-רים "בונה עולמות ומחריבן", ולאחר מכן הוא בנה את העולמות הללו, אז ההגדרה היתה שה-בונה עולמות ומחריבם הם העראי, והעולמות שהוא ברא לאחר מכן ומתקיימים הם הנקראים קבע. כל זה בתפיסה הראשונית. אבל בעומק יותר, בערך לעלמא דאתי, 'שית אלפי שנים הוי עלמא וחד חרוב', מתגלה שגם העולמות שב-תוכם אנחנו נמצאים השתא מה שהם היו קבע, זהו בערך ל"מחריבן" שנאמרו מתחילה, אבל בערך לעצמות הדברים, בעולמות האלו ג"כ נאמר "וחד חרוב", הקב"ה עתיד להחריב את העולם. התפיסה שאנחנו נמצאים כאן בהאי עלמא היא תפיסה של "שית" - "שית אלפי שנים הוי עלמא", וכאשר מתגלה הארת האהל שהוא ו' פעמים ו' גימטריא אהל, מתגלה שתפיסת הו אינה אלא מציאות של עראי. זה הכוונה שלא-יהודה מגלים שרחל - יוסף אינו אלא עראי, שכל תפיסת ה'ש' אינו אלא במדריגה של 'עראי', העראי חל על עצם מציאות האי עלמא שהוא הופך להיות מציאות של עראי.

(אאלפך חכמה, מחשבה, אהל)

בהאי עלמא האור הנקלט והמושג זה רחל - יוסף, בעלמא דאתי עיקר האור הוא מדריגת לאה - יהודה, ובהאי עלמא מדריגת לאה - יהודה הופכת להיות עראי כאן בעולם, - אבל לא מצד שעצמותה היא מדריגה של עראי, בערך שמו-זכר השתא, אלא מחמת מדריגת האי עלמא, מדריגתה של לאה היא עראי ואיננה מציאות של קבע.

ויעקב אבינו שחובק את שניהם אומר לבניו "האספו ואגידה לכם את אשר יקרה אתכם באחרית הימים", "האספו" מכח יוסף, ועיקר ה"אשר יקרה אתכם באחרית הימים" זה מדרי-גתו של יהודה. יעקב אבינו אמר את זה לאחר שהוא ירד למצרים, וקודם לכן "ואת יהודה שלח לפני גשנה" וכידוע מאד גשנה בגימטריא משיח, הוא שולח את יהודה לפני גשנה להאיר את אותה הארה דלעתיד לבוא, וכשהוא נמצא במצרים, הוא אומר- "ואגידה לכם את אשר יקרא אתכם באחרית הימים".

ולפיכך מכח הארתה של לאה - יהודה, הגילוי שמתגלה הוא שכאן בהאי עלמא היא הארת עראי, אבל בעלמא דאתי היא הארת קבע, ותולדת היסוד הזה שנאמר השתא היא שכא-שר מאיר ההארה של הלעתיד לבוא שעצמותו היא הקבע הגמור, מתגלה שהאי עלמא אינו אלא עראי, ושוב, יש מדריגה בתוך האי עלמא שעיקרה רחל, מדריגה של בית, ויש מדריגה של עלמא דאתי שהיא מדריגה של לאה - יהודה, וכשהיא מאירה כאן בהאי עלמא, ההארה של רחל היא קבע והארתה של לאה - יהודה הופכת להיות עראי.

רחל ולא-יהודה - שני חלקי תורה שבעל פה

בור הקב"ה, ואח"כ נכתב ע"י משה, ואח"כ חז"ל דורשים תורה שבכתב. זה האחרית שהיא פה. א"כ ראשית התורה בפה ואחרית התורה בפה.

יעקב הוא מדרגת תורה, ונשותיו הם מדרגת תורה שבע"פ, האשת חיל של התורה הם לאה ורחל. תורה שבע"פ הופך להיות תורה שבכתב, כי הכל נשנה למשה בהר סיני. תחילתו פה, די

בדקות, לאה היא הראשית של תורה שבע"פ, ורחל הוא האחרית של תורה שבע"פ.

איזה חלק של תורה שבע"פ שייכת לרחל ואיזה חלק של תורה שבע"פ שייכת ללאה? עיקר תורה שבע"פ נקרא תלמוד. התלמוד ירושלמי שייכת ללאה, ותלמוד בבלי שייכת לרחל...

(אאלפך חכמה, עבודת השם, ב-ל, תשפ"ד)

יעקב אבינו נושא את רחל ולאה, אז שורש רחל זה שהיא עיקר הבית של העוה"ז, אבל העיקר דלעתיד לבוא כידוע היא לאה, שממנה יוצא משיח בן דוד...

א"כ יעקב נושא את רחל מדין "איש תם ושוב אהלים" דעולם הזה, אבל מדין מה שמתגלה לו העלמא דאתי, הוא נושא את לאה.

ומכוח כך שם הרי התגלה שהיה צריך לתת את הקטן לקטנה והגדולה לגדול, ונעשה מציאות ההחלפה, זה השורש של יעקב אבינו שהוא היה קטן והוא קיבל את הבכורה, כלומר הוא נושא את הקטנה והוא נושא גם את הגדולה... את הקטנה הוא נושא מדין שקוראים לו יעקב, ואת הגדולה הוא נושא מדין מה שקוראים לו ישראל. כך מפורש בהרחבה בדברי רבותינו

(אאלפך חכמה, מחשבה, גדל)

* וכ"כ בספר מכתב מאליהו (ח"ה) שבעוה"ז העיקר הזווג של יעקב היא רחל, אבל בעוה"ב העיקר זווג של יעקב היא לאה.

מדרגת ב' זה מדרגת רחל, עקרת הבית. אשה בבחי' בית. זה בעיקר נאמר על רחל. אבל לאה, אותיות אהל, היא שייכת למדרגת אהל לא למדרגת בית. לאה היא במדרגת אות ל'. "יעקב איש תם ויושב אוהלים", ה'איש תם', התמימות שביעקב, שייך בעיקר לרחל, וה'יושב אוהלים' שביעקב שייך בעיקר למדרגת לאה, אותיות אהל.

"בראשית" אותיות 'ראש בית', זה מדרגת רחל הנקראת עקרת הבית, לכן רחל היא במדרגת אות ב', בראשית, היא הראשית של תורה שבע"פ. לעומת כך, אות ל', "לעיני כל ישראל", אחרית התורה שבכתב, זה שייכת לאה.

הבית המקדש היה בחלקם של יהודה ובנימין, כלומר הן בחלקה של לאה והן בחלקה של רחל. איזה חלק של הבהמ"ק שייכת לרחל ואיזה חלק של הבהמ"ק שייכת ללאה? בעומק, מקום הבית שייכת לרחל, אבל עבודת הבית שייכת ללאה, הכהנים ולויים, עבודה ושירה - והם באו מלאה, על ידי בנה לוי. הצירוף של ב' ול' - זה נקרא מדרגת בית.

זה צירוף בנימין-רחל עם מדרגת לוי-לאה....

רחל ולאה - שני חלקי הנוקבא (קבלה)

לאה ורחל לחד, עיי"ש. ועיין בהרחבה פתחי שערים, נתיב פרצוף נוק' דז"א.

(מילון קבלה - פרצוף נוק'-מלכות)

נוק' יש בה חיצוניות ויש בה פנימיות. חיצוניותה נקראת רחל, ופנימיותה נקראת לאה. ועיין רמח"ל (קל"ח פתחי חכמה, פתח קל) וז"ל, ב' הבחנות בפרצוף לאה - אחורים לאימא שמקבליים שם של נוק'. וגם פנימיות הנוק' (רחל) ממש. עיי"ש. ודו"ק. ועיין עץ חיים (שער לא, פ"א, מ"ת) ושער הכללים (פרק יג). ועיין לשם (הקדו"ש, ש"ז, פ"ה) וז"ל, כשמתגלה היחוד, הנה מתיחדים הב' והיין (של שם הוי"ה) זב"ז, ונעשים בינה ומלכות,

בכי של רחל לעומת בכי של לאה

אצל לאה נאמר "עיני לאה רכות". מכח בכייה שלא תנשא לעשו. לעומת כך, רחל שייכת ליעקב מעיקרא, ולא בכה. אבל יש לה בכי מצד רחל מבכה על בניה. הן רחל והן לאה בוכים. אצל לאה, יש רק עינים בוכים, אבל אין לה קול של בכי. לעומתה, אצל רחל יש לה גם קול של בכי. מדוע? ברור מאד. כי רחל שייכת ליעקב, ואצל יעקב נאמר הקול קול יעקב. לאה בכה שלא תיפול לחלקו של עשו, שהוא כח של ידים, הידים ידי עשו, ואין דמעות בידיים. הדמעות של רחל היא צירוף דמעות העינים עם מים שנמצאים בפה.

זה ההבדל בין רחל ללאה. בבכי של לאה יש רק בכי העינים. ושמה העינים מתקלקלים במדת מזה (זה לרוב מפרשים, זולת האור החיים שהבכיה היה משפר את העינים שלה). אבל אצל רחל היה בכי עינים וגם בכי הפה, מים מלוחים של עינים עם מים מתוקים של הקול הפה. לכן נאמר אצלה בעומק ושבבו בגבולים. זה המיתוק לבכי שלה. כי אצל רחל, המים המלוחים של הדמעות העינים נמצאים תקינים כאשר מצטרפים עם מים מתוקים של מי הפה של הקול. ואז המים התחתונים שלה חזרו לשורשם במים עליונים. זה בכי של רחל.

(סוכות 025 ערבות באגדתא, תשעב)

"קול ברמה נשמע, רחל מבכה על בניה וכו' ועיניך מדמעה". יש כאן שתי חלקים של בכי: קול של בכי, ודמעות של בכי.

בר"ה יש תקיעת שופר, תקיעה נקרא יבבה, בכי. גם תרועה נקרא בוכה. לכן אומר האריז"ל, מי שלא בוכה בר"ה יש לו פגם בנשמתו. בכי של ר"ה זה קול השופר.

איפה המים באדם יוצא? בעיקר, המים האדם יוצאים מעינים ומפה. בעינים יש דמעות שהם מים מלוחים, ובפה יש רוק שנקרא מים מתוקים. אצל רחל שמתגלה מנעי קולך מבכי וכו' ועיניך מדמעה, מתגלה שני סוגי בכי - בקול, שמתגלה בפה, ובכי של הדמעות שמתגלים מהעין.

איפה שורש המים מלוחים בבריאה? אצל מים דיום שני של מעשה בראשית, שהיו בוכים בעינין למהו קמי מלכא. המים של יום ראשון במעשה בראשית היו מים מתוקים. כל המליחות במים נעשה רק ביום שני שנעשה חלוקה למים עליונים ומים תחתונים, שהמים התחתונים בוכים בעינין למהו קמי מלכא. גשמים ומעיינות הם מים מתוקים, הם באים מלמעלה, אבל מים של בכי הם מים מלוחים שבאים מלתתא. המים תחתונים, הבכי, מגיעים מלמטה ורוצים להגיע מעלה. אבל מי הפה הם מים מתוקים, הם שייכים למים עליונים, הם באים מלמעלה.

קנאת רחל בלאה

בסדר הדבר, היה צריך להיות "גדול לגדולה וקטן לקטנה", וא"כ מי שייך ליעקב? רחל. היא נקראת עקרת הבית של יעקב אבינו, ושרחל נתנה הסימנים לאחותה, לאה קדמה ונכנסה תחילה במקום רחל. אבל לאחר שזה התקיים שלאה נישאת ליעקב לפני נישואי רחל, ולאה גוברת ונוטלת יותר מחלקה, מכאן ולהבא לאה היא העיקר ולא רחל, ולא רק שרחל היא לא

"ותקנא רחל באחותה", וכמו שרש"י הביא, כאשר לאה ילדה שלשה בנים, היא נותנת את חלקה בי"ב שבטים, ובתחילה חשבו שיהיה ג' שבטים לכל ארבעת נשי יעקב אבינו, וא"כ בלדית בן השלישי שלה, לאה כבר נוטלת את חלקה. אבל כאשר לאה ילדה את יהודה, הבן הרביעי שלה, נמצא שלאה נוטלת יותר מחלקה שלה. ודייקא אז נאמר ותקנא רחל באחותה.

צריך להיות העליון. אלא כל קנאה שורשו באותיות קנ"א, קן א', כלומר, כל תחתון שיש על גביו עליון, והתחתון מקנא בעליון - הוא מחמת שהעליון עלה על גבי התחתון, ומכוחו הוא הצליח לעלות למעלה. משל לאדם שעולה על סולם ועל ידי כן מגיע להעלייה. כל תחתון שמקנא בעליון בעומק מקנא בכך שהעליון עלה על גבי התחתון - העליון דרך עליו, ומכח כך העליון מגיע לעליון.

וזהו העומק של ותקנא רחל באחותה. איך לאה נכנסה לביתו של יעקב? כל עלייתה שמה היה על ידי רחל. לא רק שלאה נכנסה במקום רחל ועלתה על גביה. אלא איך היא עלתה? רחל היתה הסולם שעל גביה עלתה לאה. וזה עומק מדת הקנאה של התחתון כלפי העליון - לרק שהתחתון תופס שהעליון צריך להיות תחתון ממנו, אלא שהתחתון תופס שכל העלייה של העליון היה על ידי שדרך עליו. התחתון נעשה שליבה שעל ידו יכול העליון לעלות עליו, ועל זה התחתון מקנא בהעליון - זה עומק הקנאה. לא מקנא בכך שהעליון הגיע למדרגה גדולה ממנו. אלא מקנא בהעליון כי הוא נעשה קן, כלומר, בית שעל גביו העליון עלה.

(רש"י אומר על ותקנא רחל באחותה, שרחל קיננה במעשיה הטובים של לאה. איזה מעשים טובים? זה מעשים טובים של לאה על ידי שלאה עלתה עליה.)

(דע את מידותיך מהות המידות 034 מים - קנאה)

העיקר עכשיו, אלא לאה באה לעקור את מקור מה של רחל, וזה היפוך היוצרות לגמרי. על זה חל ותקנא רחל באחותה. העיקר הפכה להיות טפל, והטפל הפכה להיות עיקר.

זה לא שרחל קינתה בלאה כי לאה נטלה יותר מחלקה ולוקחת גם את חלקה של רחל. אלא כי שורש הדבר צריך להיות שהעיקר צריך להיות רחל, וזה אליבא דאמת, כי רחל נקראת עקרת הבית, ולאה לא נקראת עיקרה של בית, וכשלאה באה ונהפכת במדת מה יותר כעיקרה של בית - על זה חלה בעומק ותקנא רחל באחותה.

יש עוד דוגמאות להדבר. אמרו חז"ל שכאשר האדם נושא את אשה קטנה, ולאחריה נושא עוד אשה, אם האשה השניה היא יותר גדולה, האשה הראשונה הקטנה לא מתקנא בהגדולה. אבל אם הוא נושא עוד אשה קטנה, אז הראשונה הקטנה מתקנא באשה השניה. מה ההבדל? כי אם השניה היא קטנה אז למה הוא נושא אותה? על כרחך משום שמצאה בה משהו יותר גדול, ולכן הראשונה מתקנא בה.

יש עוד דוגמאות על דרך זה, אבל היסוד ברור. הגדרת הקנאה היא לא שהתחתון מתקנא בהעליון. אלא הגדרת הקנאה היא שהתחתון מתקנא בעליון אם התחתון תופס לתפיסתו שלו שהעליון צריך להיות תחתון, ושהוא התחתון צריך להיות עליון. על זה חלה מדת הקנאה.

בדקות יותר, מדת הקנאה היא לא רק שהתחתון מקנא בעליון ממנו ותופס שהוא התחתון

כח התפילה של לאה

אבינו, עד שנשרו ריסי עיניה היתה בוכה, תפילה לה עד שנשרו ריסי עיניה. ואם היא לא היתה מתפללת אז מה היא היתה, אפילו לא בכלל הכנסת ישראל כביכול, שרה שייכת לאברהם, רבקה שייכת ליצחק זה זיווגו מן השמים, לאה מצד שורש הזיווג כפשוטם של דברים למי היא

כשאנחנו מסתכלים על הד' אמהות שרה רבקה רחל ולאה, יש גילוי מיוחד ושייכות שנקראת תפילה ללאה. הגמ' הידועה בב"ב שלאה היתה יושבת על פרשת דרכים והיתה שומעת שהיו אומרים גדולה לגדול קטנה לקטן, גדולה לגדול לאה לעשו, וקטנה לקטן זה רחל ליעקב

להיות אצל מי? תפלה כזאת יכולה להיות רק אצל לאה אמנו.

לנו לאחר מתן תורה שהוקבע שם ישראל על כל אחד מאתנו כל התפילות שיש לנו הם תפילות באותה תפיסה שאנחנו ישראל, יש לנו שם של ישראל, חסר לנו גשמיות, חסר לנו רוחניות, חסר לנו גילוי אלקות, יש לנו תפילה לכל המדרגות כולם, על כל דבר ודבר אנחנו יכולים להכיל תפילה, אבל להכיל תפילה על כך שנזכה להיות בכנסת ישראל זה לא תפילה ששייך שישראל יתפלל, אולי גוי יכול להתפלל כזה תפלה שיזכה להתגיייר, יש גם תפלה לעכו"ם רואים את זה בנינוה.

אבל ישראל שמתפלל האם שייך שיהיה שמה תפלה שהוא יהיה שייך לכנסת ישראל! אין כזה תפילה. בין כך ובין כך הוא נקרא ישראל, ישראל אע"פ שחטא ישראל הוא אז לכאורה זה בגדר הרי זה תפלת שוא, מה יש להתפלל על דבר שלא יכול להשתנות הוא ישראל, אבל כשמתגלה לנו כוח של תפילה, באיתגליא הכוח של תפילה באברהם יצחק ויעקב, אבל במעמקי עומק התפלה לאה אמנו מגלה לכל אחד מאתנו כוח חדש של תפילה.

מה הכוח החדש שמתגלה בלאה אמנו, הכוח ליצור בריה חדשה לגמרי מכוח התפלה זה כוח שמתגלה על ידי לאה. אין הכי נמי שהגילוי הגמור שקיים אצל לאה לא קיים אצלנו, אנחנו ישראל אין לנו לעולם הו"א של גדולה לגדול שיופקע השם ישראל, אבל במעמקים של תפלת לאה גנוז כוח של תפילה שיכול לשנות את הדבר מעיקרא כאילו יש כאן דבר חדש לגמרי.

אברהם זה מתגלה ככוח של השרשת האמונה, בלאה זה מתגלה בהלבשה שנקראת תפי

שייכת? היא לא שייכת ליעקב אבינו, היא שייכת לעשו, מה פעל התפלה של לאה, יש בן אדם שמתפלל שיהיה לו פרנסה, יש בן אדם שמתפלל שיזכה לבנים, יש בן אדם שמתפלל שיכה לזיווג הגון, התפלה של לאה היא הרבה מעבר לזיווג הגון, אם היתה נישאת לעשו ולא ליעקב אבינו אז מי זה לאה היא אפילו לא חלק מהכנסת ישראל, עשו מוגדר בלשון הגמ' ישראל מומר זה ההגדרה שלו, אז עדיין לא היה הדין שישראל אע"פ שחטא ישראל הוא, וכביכול אם היא היתה נישאת לעשו מה היה הגדר של לאה, הפקעה מוחלטת מכל הכנסת ישראל.

אז כשהיתה יושבת על פרשת דרכים היתה בוכה עד שנשרו ריסי עיניה בוכה בתפילה, מה התפילה של לאה פעלה, התפילה של לאה פועלת שכל המציאות שלה נשתנתה שהיא נכנסת לתוך הכנסת ישראל. יש כאן גי' לוי עצום בכוח של התפילה שמתגלה בלאה, אברהם אבינו בנה את ראשית הכנסת ישראל, אבל לא מוזכר שזה היה ע"י תפלה, אברהם אבינו בנה את סדר הדברים כדברי חז"ל וכמו שהרמב"ם אומר בהתחלה הוא היה מתבונן וכו'. לאה מתגלה אצלה כוח מיוחד בתפילה שלולא כביכול הכוח של תפילה היה מתגלה בלאה, לאה בשורש גדולה לגדול היא שייכת לעשו, כאן יש כוח של תפלה שיש לה גילוי עצום, שאת הכוח הזה אין לנו בגילוי.

אנחנו בני אברהם יצחק ויעקב אבינו אין עלינו גזירה של גדולה לגדול, לא יכול להיות כזה דבר. אפילו אם חס ושלום אדם הוא נישא לעם זר אבל הוא לא עוקר את השם ישראל, הוולדות הלך אחר האם, אבל אין כוח לעקור, אז כל תפלה שאנחנו מתפללים יש תפלה שאנחנו מתפללים על כך שלא נהיה שייכים לעם זר, אין כזה תפלה, תפלה כזו יכלה

רק מאברהם, אבל אנחנו בתור בני בניו של אברהם מאיפה יש לנו כוח של אברהם, מכוח שאנחנו בני בניו של אברהם, לאה מגלה את אותו כוח על אף שהיא לא מבני בניו של אברהם, היא אמורה כביכול להתחתן עם עשו ישראל מומר, אבל מכוח אב המון גויים נתתיך מה היא מגלה שהיא יכולה לגלות את אותו כוח בכוח התפילה, זה מעמקי התפילה שמתגלה כאן באלוקינו ואלקי אבותינו.

אלוקינו ואלקי אבותינו - מה זה אלקי אבותינו? כל גר שמתגייר כביכול אז הוא מגלה רק אלוקינו, הוא לא מגלה את אלקי אבותינו, הארץ אשר נתת לאבותינו הוא לא יכול להביא ביכורים. לאה מגלה שמכוח התפילה שלה מה היא גרמה, שהיא נקראת חלק מאותו שם אבותינו. היא הופכת להיות מא' רבעה אמהות, היא הופכת להיות שזה ואלקי אבותינו מוסיף על הראשונות, שההשרשה שיש לה זה מכוח אברהם, ועד כדי כך התפילה שלה מועילה שהתפילה שלה פועלת שהיא הופכת להיות חלק מהשם אבות ואמהות, זה נקרא אלקי אבותינו, אלקי אבותינו מגלה כוח במעמקי הנפש של אברהם של מעצמו, מהיכן ידע תורה לחד מ"ד שתי כליותיו נעשו כשתי רבנים, וללשון אחר בחז"ל שם מעצמו למד תורה, זה הכוח שהוא השריש לנו. הכוח הזה מתגלה אפילו באומה"ע זה יכול להתגלות בלאה.

"אלוקינו ואלקי אבותינו" - הרי התכלית של הבריאה כולה כמו שהזכרנו את לשון רש"י "שמע ישראל ד' אלוקינו ה' אחד", השתא הוא אלוקינו ולעתיד לבוא הוא יהיה גם אל-קים של אומות העולם. איפה הגילוי של זה? בלאה.

כאשר האדם מגלה את אותו כוח בנפש, הוא מגלה את הכוח כמו שאמרנו שנקרא לאה, על זה נאמר ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט

לה, זה נקרא אלוקינו ואלקי אבותינו, אברהם השריש את אותה אמונה בכוח ההתבוננות בכוח החקירה בגלגלים בחמה בלבנה כסדר כדברי חז"ל, עד שהוא הגיע לאותו השרשה של הציץ עליו בעל הבירה, גילוי אלקות בלבנו. לאה הרי לא באה ממקום של אבותינו, היא הגיעה מלבן, ודאי זה ממשפחתו של אברהם, אבל זה לא סדר ירושה מאברהם, לא היה לה את אותה השרשה. גם שרה וגם רבקה וגם רחל הם לא מבני בניו של אברהם ויצחק, הם נשותיהם אבל הם לא מבני בניו של האבות, אז מה הם השרישו לכנסת ישראל ובעיקר לאה, לאה השרישה לכנסת ישראל את אותו כוח שאברהם נקרא אב המון גויים, שגם מי שרוצה לבוא מבחוץ יכול להשריש את אותו אמונה מעצמו, זה כוח שהושרש מלאה, אבל מאיזה כוח שם מתגלה כוח התפילה.

אין לנו בודאי את אותו חלק של תפילה שנוכח שלא נהיה גויים אלא יהודים זה לא שייך לחלק התפילה כפשוטו אצלנו, אבל מה כן. את עומק כוח התפילה בתפילתה של לאה שמבררת שורש מעמקי האמונה שבנפש, שסבת האמונה שלי היא מאותו מקום שאפילו אם אבא שלי גוי אז האמונה שלי מתחילה ממני, זה כוח שמתגלה באברהם והושרש אפילו למי שאינו מבני בניו זה מתגלה בלאה, הכוח הזה הוא מאברהם אצלנו בירושה מא' בותינו, אז זה לא שלימות הגילוי זה עדיין ירושה מאבותינו, אצל מי התגלה הכוח הזה אפילו לא כירושה מאבותינו, זה מתגלה אצל לאה, היא לא שייכת לאברהם בשורש, היא שייכת לעשו, ועשו ישראל מומר, אין לו כזה גילוי של אבותינו.

כל הכוח שיש לנו הוא לעולם מאברהם, אבל אנחנו בתור בני בניו של אברהם איפה יש לנו כזה כוח מדין בני בניו. לאה קיבלה את אותה כוח מאברהם מדין אב המון גויים, לא מדין בני בניו, זה כוח נוסף שמתגלה, כל הכוח הוא

את הר עשו, זה גדולה לגדול, זה גילוי גם בעשו, שיתגלה אלקות ה' אלוקינו ה' אחד.

רחל - דעת, לעומת לאה - מוחין שלמעלה מן הדעת

בפנים הללו, כאשר יש הצירוף רחל ולאה הבית, שזה מדרגת הכהן גדול העובד בבית המקדש. אבל שלימות הארת יוה"כ דייקא בצירוף של לאה לרחל, שאז 'לאה נכנסה בתוך גבולותיה של רחל' (כלשון האריז"ל בעץ חיים).

הימים נוראים הם בבחי' "וגילו ברעדה". כי דוע, "רחל ולאה" בגמטריא רע"ד, וזה המדרגה שמתגלה בימים נוראים. כל עשי"ת בכלל, ויוה"כ בפרט, הוא גילוי "מה נורא המקום הזה": צירוף רחל ולאה.

כח ההארה של יוה"כ מאיר ההארה של מב"י ששייך לשית אלפין, עם הארת מב"ד שהוא שורש לעוה"ב, וצירופם גם יחד - זה מעמקי האחדות שגנוז בהארת יוה"כ.

כל יוה"כ בפרט הוא מעין עוה"ב. הארת עוה"ב, אחדות מב"י עם מב"ד, זהו הפנימיות ההארה ביוה"כ.

יתן ה' ית' שההארה זו תאיר בגילוי בשנה הזו, של תרי משיחין ומשה ביניהם, גאולה שלימה השתא בשנה דידן במהרה בימינו, אמן. (יום כיפור 036 לאה ורחל תשפ"א)

בכל השנה כולה העבודה היה בחוץ, זולת יוה"כ שהעבודה הוא בפנים. בחוץ יש עבד דה, אבל בפנים זהו מקום הראש, דעת, פנים עליונים. זה המקום של לאה, ושם אין עבודה. בעומק, כי יעקב לא עבד בעבור לאה. יוה"כ הוא פנימיות הגילוי של רעדה, שהוא הצירוף של בחי' מעשה, רחל, עבודה - ללמעלה מהמעשה, שהוא דעת, לאה, תורה.

זה 'מימי הדעת' שמטהרים, כדברי הרמב"ם הידועים. ביוה"כ, יש טהרה כפשוטו, שזה מדרגת רחל. אבל המדרגה העליונה של טהרה שנקרא 'מימי הדעת', זה בחי' לאה.

יש רגש מתפעל, ויש רגש מבחין. הרגש המתפעל כולל, הרגש המבחין דייקא מחלק.

זה תשובה לסתירה היסודית: נשים יש להם יותר רגש, או פחות? ודאי שיש להם יותר. איזה סוג רגש יש לנשים? יש להם את שני סוגי ההרגשות הללו. יש להם מצד אחד רגש

שתי מיני הרגשה - רחל ולאה

מתפעל יותר חזק, אבל יש להם גם את ההבנה של 'בינה יתירה ניתנה לאשה', ש'מכרת באורחים', שיכולה להבחין יותר בדקות. צריך להבין, שאצל רוב הנשים עיקר הרגש המתגלה מהו? הרגש המתפעל. והרגש של ה'בינה יתירה' שניתן בהם הוא נעלם.

יש רגש מתפעל, ויש רגש מבחין. הרגש המתפעל כולל, הרגש המבחין דייקא מחלק.

זה תשובה לסתירה היסודית: נשים יש להם יותר רגש, או פחות? ודאי שיש להם יותר. איזה סוג רגש יש לנשים? יש להם את שני סוגי ההרגשות הללו. יש להם מצד אחד רגש

בלשון רבותינו, זה נקרא רחל [שנקרא מעשה, וזה מתבטא בהרגש מתפעל] ולאה [שנקרא מוחין, וזה מתבטא בהרגש מבחין].
(דע את מידותיך הדרכה מעשית, אש-גאווה 005 עפר דמים דאש)

נשמות רחל עבודתם הרגשה, נשמות לאה עבודתם הכרה, עצם

בלב יש ב' מדרגות. חיצוניותה הרגשה, רחל. פנימיותה עצם, הכרה, לאה...

שורשי נשמות רחל ולאה במקביל לארבעת היסודות

נשמות לאה שורשם במים [וברוח].
רוח נוטה למים. [נשמות רחל שורשם בעפר ובאש, ו-] עפר [נוטה] לאש.
(ספר שאל ליבי)

